

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Nagyrévi György*

Cím: *A képeslapok regénye*

Forrás: *Nemzeti Újság*

Bn
(Hely)

1942 IX. 29
(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

05

Hely

Idő

"1942"

Személy

A képeslapok regénye

Százesztendős jubileumukat ünneplik az első illusztrált tolyóiratok

A háboru forгатagában már-már el-sikkadt egy nevezetes évforduló. Száz esztendővel ezelőtt indult meg ugyanis az első képeslap, majd rövidre rá előfizetést hirdettek a szomszéd államban is hasznneví társára. Ezt hónapok mulva követte a harmadik. A békeévek nagy magyar képeslapja, a *Vasárnapi Újság* bizony csak évek mulva követte a nyugati államoknak akkor már néhány évfolyamra visszatekintő „kollégái“-t. De tekintetbe kell vennünk, hogy még éppen hogy csak fejlődőben volt a száz esztendővel ezelőtti Magyarország, akkor idomult tulajdonképpen igazában a Nyugathoz, azután meg a szabadságharc éveit következtek. Sorrendben az angol, a francia és a német után mégis nyomban a magyar képeslap megindítása következett. Magyarország a kulturának ezen a területén is megmutatta, hogy ott a helye a többi európai állam között, ha tudásról, műveltségről, műszaki felkészültségről van szó!...

A sorban az első az *Illustrated London News* volt. 1842 májusában kétszáz munkás járta végig a brit főváros utcáit a vállukon rudra függesztett hatalmas plakáttal. A papírtáblán rajta volt az új hírlap, az addigi szokástól eltérő, immár

képekkel díszített heti újság címe: *Illustrated London News*, alatta pedig a büszke felirat: *hárminc métszet — az ára csak hat penny!* — Herbert Ingran volt az élelmes kiadó neve, akinek az agyában először termett meg a képeslap ötlete. Az ötlet bevált, a lapnak nagy sikere volt. Az első szám teljesen elfogyott, sorban jelentkeztek az előfizetők. Az angol példát néhány hónap mulva követte Páris, 1843 márciusában indult meg a *L'Illustration, Journal Universel*, Jacques Dubuchet szerkesztésében. A *L'Illustration* is igyekezett mint valami tükörben bemutatni mindazt, ami világszerte történt. A francia képeslap azonban valamivel több figyelmet fordította a kultúra fejlődésére. Különösen a színházi eseményekkel foglalkozott sokat a hírlap népszerűvé lett képeslap, amely átvészelt nem csak a forradalmakat, *Vasárnapi Újságnak* az oldalait is. A hanem a világháboru és az új világhá-Vasárnapi Újság lett ugyanis a nagy maboru francia összeomlását is. A francia gyar képeslap, amely formátumban is lap után 3 hónappal Lipcsében, a föld-hasonlított az angol, a francia és a nékerekesség könyvkereskedelmének „Mek-met nagyalaku lapokhoz. A Vasárnapi kájában“, megjelent az *Illuszierte Zei-Ujságot* a *Landerer és Heckenast*-féle tung első száma. Johan Jakob Weber nyomdában készítették. Nagy probléma volt az ötletes, Svájc-ból Németországba volt annakidején a szerkesztő személyé-származott könyvkiadó neve, aki meg-

érezte, hogy a német nyelvterületnek is szüksége van arra, amit Franciaországban és Angliában már megindítottak. 1843 július 1-én jelent meg a nagy né-

met képeslap első száma. Az első szám teljesen elfogyott és félév mulva az előfizetők száma 7500-ra emelkedett. Ez persze nagy szám volt abban az időben, 99 esztendővel ezelőtt.

Az első három képeslap

A művelt Nyugat első három képeslapja nemcsak elnevezésben, hanem kivitelben is megegyezett. A fametszés volt a kornak olcsó és gyors sokszorosítási technikája. Fametszetek díszítették ezeken a képeslapoknak hasábjait. Ezeket a képeket sokszor a „helyszinre kiküldött“ rajzolóművészek metszették fába. Megtörtént azonban persze az is sokszor, hogy a szerkesztőséghez beérkezett hirdadások alapján, bent a nyomdában, a művész fantáziájában bizva készültek ezek a metszetek. A lipcsei képeslap — mint feljegyezték — néhány évre a megindulás után már állandóan mintegy félszáz fametsző művészt foglalkoztatott. A célja már akkor az volt azoknak a lapoknak, mint amire a mai képeslap is törekszik: sok illusztráció és kevés szöveg!

Ilyen fametszetekkel díszítették a külföldi képeslapok magyar testvéreinek a földi képeslapok magyar testvéreinek a *Vasárnapi Újságnak* az oldalait is. A hanem a világháboru és az új világhá-Vasárnapi Újság lett ugyanis a nagy maboru francia összeomlását is. A francia gyar képeslap, amely formátumban is lap után 3 hónappal Lipcsében, a föld-hasonlított az angol, a francia és a nékerekesség könyvkereskedelmének „Mek-met nagyalaku lapokhoz. A Vasárnapi kájában“, megjelent az *Illuszierte Zei-Ujságot* a *Landerer és Heckenast*-féle tung első száma. Johan Jakob Weber nyomdában készítették. Nagy probléma volt az ötletes, Svájc-ból Németországba volt annakidején a szerkesztő személyé-származott könyvkiadó neve, aki meg-

lata ugyanis nagyobbreszt a szerkesztő személyétől függött. Viszont súlyosan esett a latba a közönség izlése is. Végre is azt a megoldást találták, hogy Pákh Albertet kérték fel a szerkesztésre, helyettese azonban Jókai Mór lett. Pákh Albert és Jókai Mór nevével indult tehát meg a *Vasárnapi Újság*. Az új folyóiratot kitűnő mukatársak irták, a kor legjobb írói számára megtiszteltetést jelentett, ha írásuk a *Vasárnapi Újságban* megjelent. Rövidesen a magyar családok kedvelt lapjává vált a 1921-ben, amikor megszünt, akkori kiadója a Franklin Társulat igazgatósága azt jelentette, a lapot meg kellett szüntetni az országcsönkítés miatt. Az előfizetők javarésze ugyanis a vidékről került ki, az ország kétharmad részét pedig, mint tudjuk, elszakította a kegyetlen békediktátum. A *Vasárnapi Újság* első éveiről Pákh Albert részletesen beszámolt a tizedik évfolyamához érkező képeslap jubileumi számában. Pákh Albert cikkének a címe: *Hol és miként terem a Vasárnapi Újság?* Leírja itt a szerkesztőség és kiadóhivatal munkáját. Alaposan ismerteti a nyomdai munkát. Leírásában itt igyekezett jó magyar kifejezésekkel helyettesíteni az akkor még mindig német nyomdai műszavakat. Az

ünnepi szám egyik rajza ismerteti a kiadóhivatal ötletes berendezését, amelyet még manapság is korszerűnek tekinthetünk. A lap előfizetési díja különben évi 10 forint volt és jelentős bevételt biztosított a *hirdetés*. A cégek ugyanis szívesen hirdettek a *Vasárnapi Ujságban*, mert annak példányai az ország minden részébe eljutottak...

Érdekes véletlen és talán nem is véletlen: mindmáig fennáll mindhárom nagy illusztrált lap. A *Leipziger Illustrierte Zeitung* egy-egy száma ma is eseménye a hírlapírásnak. A *L'Illustration* a megszállott Párisban testben megvékonyodva ugyan, de a régi nyomdában a régi nemes izlésű kivitelben készül. Az angol képeslap bemutatta a *száz évvel ezelőtti* és mellette a *mai London* képét. A *mai London*: rom mellett rom, üszkös és összeégett házfalak, a repülőbombák következtében összedőlt utcásorok, amelyek közül messzire világít a szent Pál székesegyház fehér kupolája. A *Vasárnapi Ujság* — mint mondtuk — megszűnt, kiégezte a trianoni békekötés.

Talán semmi sem mutatja annyira korunk szédületes műszaki fejlődését, mint

a képes sajtó kialakulása. *Fametszet*, majd a *cinkografia* adta lehetőségek alapján készült fényképmásolatok, később a *heliogravür*, majd a *mélynyomás*... A *háromszinnyomás* tökéletes színes reprodukciói és legujabban a *színes offset* színompás képei. A nyomdatechnika valamennyi lehetőségét bemutatják nekünk ezek a képeslapok, visszatükrözik az elmúlt száz esztendő minden divatját és hóbortját, megírják az annakidején annyira magasztalt eszmeáramlatokat, egy-egy levitézlett ujitót, néhány megbukott találmányt!... Mennyi lelkesedés és mennyi érdeklődés! Szkeptikus lesz az olvasó hangulata, ha a régi köteteket átlapozza. Mert — hiába volt időközben valmilyen muló divatja a képeslapok iró dalmának — néplap, magazin és a többi — három világ-képeslap megmutatja *szükség van az illusztrált lapra!* Annak jelentőségét soha nem homályosítja el sem a mozi, sem a rádió. Az előbbi kétségkívül két nagylehetőségű találmány a *mának* szól, az írott betű és a nyomtatott lap egy kicsit a történelemé és az örökkévalóságé!

NAGYRÉVI GYÖRGY